

SLUTRAPPORT

KONSTEN I KULTURARVET

ETT KONSTNÄRLIGT
FORSKNINGS-
RESIDENS PÅ
GOTLANDS MUSEUM

2017–2024

INNEHÅLL

BAKGRUND.....4

Kulturarvet är inte enbart en del av det förflutna...
Om samarbetet
Ett konstnärligt forskningsresidens
Samtidskonsten möter det regionala kulturarvet

ARBETSPROCESS.....8

Rollfördelning i arbetsgruppen
Samarbete med Bungemuseet
Samarbete med Östergötlands Museum
Samarbete med Contemporary Art Archipelago
Långsiktigt arbete, inte bara dimpa ner
Konstnärernas möte med samlingarna

MATERIELLA OCH IMMATERIELLA KULTURARV..... 10

Fred med jorden, 2017–2019
Utställning och odling
Konstnärlig forskning
Gömda och glömda rum, 2019–2021
Att samla eller inte samla?
Standtune i 243 delar
Gotlands Litologiska Sällskap, 2022–2024
Korallatlasen
Viskningar från det förflutna
Kommunikation

LÄRDOMAR.....26

Avslutningsseminarium
Reflektion och utvärdering
Nya perspektiv, nya publikar och nya platser
Konstnärlig gestaltning av kulturarvet
Utveckla dialog
Konstnärer + föreningslivet = professionalitet + engagemang
Balansen mellan att bevara och utveckla kulturarvet
Utifrånperspektiv
Var ligger Arn begravnen?

OM30

BAKGRUND

Kulturarvet är inte enbart en del av det förflutna, utan också någonting som kan användas för att förstå, påverka och samspela med samtiden.

Om samarbetet

Konsten i kulturarvet – ett konstnärligt forskningsresidens på Gotlands Museum har varit ett samarbetsprojekt mellan Baltic Art Center och Gotlands Museum där vi tillsammans drivit ett tematiskt residens med inriktning på kulturarv ”förlagt” inom ramen för museets verksamhet och med fokus på dess samlingar och kulturmiljöer.

Som samarbetspartners har vi fortsatt att arbeta enligt våra respektive uppdrag - men tillsammans. BAC har planerat, koordinerat och producerat konstnärerna resor och vistelse på Gotland och deras konstnärliga arbete i dialog med projektets partners. Gotland Museums ska tillgängliggöra Gotlands konst, historia samt natur- och kulturarv för gotlänningar och besökare från hela världen. I museets uppdrag ingår även att bistå forskning på samlingarna. Inom ramen för projektet har museet bidragit med personaltid, vilket medfört att konstnärerna har kunnat guidats in i samlingarna och kulturmiljöerna av experter.

Ett konstnärligt forskningsresidens

Med ”konstnärlig forskning” avser vi att de inbjudna konstnärerna utifrån sina individuella konstnärliga praktiker, samt utifrån aktuella diskussioner inom konstfältet och andra närliggande discipliner, ska undersöka och sätta muséets samlingar och museifastigheter i nya perspektiv.

Som bakgrund till idén för samarbetsprojektet, Konsten i Kulturarvet – ett konstnärligt forskningsresidens på Gotlands Museum, fanns de många förfrågningar och det stora intresset som vi på BAC mötte från konstnärerna gällande kulturarvsfrågor i relation till Gotland som plats.

Innan vi startade upp ”Konsten i Kulturarvet” hade vi haft konstnären Åsa Sonjasdotter i residens som inlett ett arbete kring äldre jordbrukstekniker, kunskaper och kulturväxter på Gotland. Hennes research ledde till workshops och samarbeten med det lokala, amatörhistoriska föreningslivet och samarbeten som inspirerade oss till att börja fundera på hur vi kunde skapa en plattform för konstnärer som var intresserade av att arbeta med kulturarv på Gotland. Dåvarande chefen på Gotlands Museum, Susanne Thedéen, tyckte det lät intressant och tillsammans beredde vi och ansökte

Seminariet *Konstnärlig forskning: i konstnärlig praktik, inom akademien och på muséet*. Utflykt till Bungemuseet med kollegor från Östergötlands museum och Mick Wilson, 2019.

om Kulturrådets utvecklingsbidrag för regional kulturverksamhet för att finansiera ett tre-årigt samarbete kring samtidskonst och kulturarv.

Tillsammans ville vi ta emot svenska och internationella konstnärer med intresse för historieskrivning, kulturarvsfrågor och kulturmiljöer i syfte att undersöka och gestalta kulturarvet på nytt utifrån konstnärlig forskning. Som historisk resonansbotten i projektet fanns närheten mellan arkeologin och konstvetenskapen och den framträdande roll som konstnärer haft i gestaltandet av historien. Samtidigt finns det i den samtida konsten idag ett starkt intresse för arkiv, historieskrivning och kulturarvsdiskussioner.

Samtidskonsten möter det regionala kulturarvet

När den samtida konsten möter det regionala kulturarvet bidrar projektet till området ”kulturarv och kulturmiljö” och synsättet att kulturarvet inte enbart är en del av det förflutna, utan också någonting som kan användas för att förstå, påverka och samspela med samtiden. Genom projektet skapar vi nya perspektiv och ökar kunskapen och förståelsen för kulturmiljöer och kulturarv - ett övergripande mål för museiverksamheten.

Anledningen till att vi trots allt använde det omstridda begreppet ”konstnärlig forskning” är att vi delade synsättet att konstnärligt arbete är utforskande och att konstnärlig gestaltning är en form av kunskap. Det var däremot inget villkor att konstnärer skulle ha doktorerat även om det senare förekom konstnärer i projektet som var disputerade.

Syftet med samarbetet och målsättning var att konstnärerna skulle presentera sina perspektiv på samlingarna, sin ”forskning” inom ramen för Gotlands Museums verksamhet. Det var upp till konstnärerna att lägga fram en idé för hur de ville presentera sina ”resultat”. Det fanns inga i förväg fastställda format för presentation men samtliga konstnärer har velat göra utställningar i en eller annan form. En annan del av måluppfyllelsen handlade om att uppnå mål inom kulturplanen vad gäller arbetet med kulturarv.

Vi beviljades stöd för ett treårigt regionalt utvecklingsbidrag som vi arbetat med under 7 år. Vi trodde initialt att vi skulle kunna klara av ett projekt per år. Det visade sig snart att om man verkligen vill ge konstnärerna möjlighet att utforska samlingarna i dialog med museipersonalen, skissa

Taru Elfving, curator Contemporary Art Archipelago, Helena Selder (BAC) och Åke Broberg på Kappelshamns Fiskerimuseum, 2022.

Tuula Närhinen på magasin Visborg med Ulrika Ridbäck, Gotlands Museum.

fram ett förslag till presentation som museet sedan ska hinna ta in i sin programplanering – då behöver man ge projekten mellan 1–2 år. Totalt processade Konsten i Kulturarvet-projektet tre konstnärliga forskningsprojekt inklusive presentation och förmedling av dessa konstnärers arbete under perioden 2017–2024.

Under perioden inträffade även covid-19 pandemin vilket begränsade möjligheten till resor, möten och publika evenemang. Gotlands Museum var periodvis nedstängt och var i ett mycket tufft ekonomiskt läge.

Projektet hade tre resor till Gotland för varje konstnär och projekt:

- En vistelse för introduktion till samlingarna
- En vistelse för fördjupande research
- En vistelse för presentation av den konstnärliga forskningen.

Projektet arbetade med tre olika samarbetsperspektiv:

- första projektet fokuserade projektet på lokalt samarbete
- det andra projektet fokuserade på regionalt samarbete
- det tredje och sista projektet skapade samarbete med en kulturinstitution i Östersjöregionen

ARBETSPROCESS

Rollfördelning i arbetsgruppen

Vår rollfördelning har varit att BAC ansvarat för urval av konstnärer, planering, processledning och produktion av projektet i dialog med konstnärerna och Gotlands Museums personal. Gotlands Museum har stött projektet med sin personalkompetens och vi har samarbetat kring utställningar både på Fornsalen och på Gotlands konstmuseum för flera av presentationerna.

Projektet har haft en arbetsgrupp där avdelningschefen för Samlingar och Arkiv har ingått tillsammans med annan för projektet relevant personal, som arkeologer och antikvarier, men även verksamhetsledaren för Gotlands konstmuseum. Konstnärerna är utvalda för att de alla på olika vis arbetar på ett sätt som kunde vara intressant ur ett kulturarvsperspektiv. Under projektperioden har vi testat olika modeller för att välja konstnär där de tre olika samarbetsparterna har spelat stor roll för urvalet.

Samarbete med Bungemuseet

Vi hade konstnären Åsa Sonjasdotter i åtanke när vi formulerade projektbeskrivningen för Konsten i kulturarvet. Åsa Sonjasdotter har länge arbetat med människans förhållande till kulturväxter och hade redan påbörjat en research kring odling och lantbrukstekniker på Gotland. Det var också bra att ha en konstnär som var redo att gå i gång då det var mindre än ett år mellan beviljande av bidraget och igångsättning av projektet.

I det första projektet ville vi ha ett lokalt samarbete och utifrån Åsa Sonjasdotters intressen blev Bungemuseet, som ju också arbetar med odling, en naturlig partner. Vi hade även riksorganisationen Konstfrämjandet som samarbetspartner i förmedlingen av projektet.

Samarbete med Östergötlands Museum

Året därpå var ägnat åt ett regionalt samarbete. Dåvarande chefen för Gotland Museum, Susanne Thedéen, föreslog att vi skulle samarbeta med Östergötlands museum som då genomgick en större ombyggnation och förnyelsearbete. Efter dialog med Östergötlands museums personal "lånade" vi en av de tematiker som de arbetade med kontinuerligt i relation till kulturmiljöer i Östergötland – nämligen "Gömda och glömda rum". Här gjordes valet av konstnär genom att BAC presenterade en grupp konstnärer med intressanta arbetssätt i relation till den valda tematiken för projektets arbetsgrupparbetsgrupp, som i sin tur fattade beslut om vilken konstnär som skulle bjudas in.

Samarbete med Contemporary Art Archipelago

I det tredje och sista konstprojektet samarbetade vi med en partner baserad i Östersjöregionen – Contemporary Art Archipelago baserad på Själsö utanför Åbo. Dess finska curator Taru Elfving gav oss en tematik högaktuell för deras arbete på Själsö – kulturarvet kring fisk och fiske samt föreslog den finska konstnären Tuula Närhinen för projektet.

Tuula Närhinen konstnär, Johanna Pietikäinen Kidvall Gotlands Museum och Helena Selder BAC samtalar med en forskare på Magasin Visborg, 2022.

Trots alla avvägningar mellan projektpartners angående tematiker tog konstnärernas arbete ofta en annan väg än vi tänkt. En del av lärdomen har varit att låta konstnärernas ibland krokiga process och t o m rena hinder i projektet bidra till slutresultatet och öppna upp nya oväntade perspektiv.

Långsiktigt arbetet, inte bara dimpa ner

Varje konstnär har haft tre resor i sin budget: introduktion, fördjupad research, och presentation av den konstnärliga forskningen. Dessa faser kom att strukturera arbetet. Innan konstnären kommit till Gotland har BAC förberett besöket med digitala planeringsmöten där vi ofta börjat bilda oss en uppfattning om konstnärernas intressen. När dessa väl är på plats har vi kunnat utnyttja tiden till max.

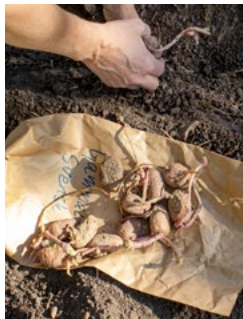
Även om konstnärerna redan haft ett intresseområde eller en tematik så har perspektiven vidgats i mötet med samlingarna och med kollegorna på museet – det är här det oväntade skett.

Konstnärernas möte med samlingarna

På konstnärernas första besök på Gotland har vi haft ett möte med arbetsgruppen på Magasin Visborg där huvuddelen av museets föremål befinner sig. Där har konstnären träffat arbetsgruppen och fått höra vad deras roller och ansvar är. Konstnären har även presenterat sitt arbete för arbetsgruppen. Efter det har konstnärerna fått en guidning bland samlingarna på magasinet, ibland anpassat efter konstnärens intresseområde eller den fastslagna tematiken. Det är inte alltid som konstnärerna vetat vad de vill undersöka från början. I samband med detta första möte har vi även planerat besöksprogram till kulturmiljöer runtom på Gotland: fornlämningar och museifastigheter.

MATERIELLA OCH IMMATERIELLA KULTURARV

Trots ganska olika ingångar till kulturarvet har alla tre konstnärer: Åsa Sonjasdotter, Augustas Serapinas och Tuula Närhinen intresserat sig för museets arbete på gränsen mellan det materiella och immateriella kulturarvets gränser, till exempel i form av kunskap, tekniker eller kulturarv som upplevs som osynligt, mitt framför näsan eller under våra fötter.

FRED MED JORDEN 2017–2019

Åsa Sonjasdotter inledde det konstnärliga forskningsresidenset *Konsten i Kulturarvet* genom att undersöka de lämningar och minnen av kunskap och praktiker på Gotland som bärs av tre kulturväxter som idag är sällsynta. Titeln "Fred med jorden" refererar till ett upprop skrivet av jordbrukaren och riksdagskvinnan Elisabeth Tamm och författaren Elin Wägner 1940. Deras förslag till realistiska, hållbara lösningar för hur människan kan leva i samförstånd med jorden låg till grund för Åsa Sonjasdotters undersökning.

I *Fred Med Jorden* projektet ville konstnären både föra vidare och besvara Tamm och Wagners uppmaning i utställningsform, i odlingar i köksträdgårdslandet vid 1800-talsgården på Bungemuseet, i Region Gotlands skottkärror i Visby, samt i programpunkter under projektets gång.

Utställning och odling

Emmervete har odlats på Gotland i sextusen år. Potatissorten Käiar kom till Gotland med moderniseringsreformer för två hundra år sedan. Bungero va är en helt ny sorts rova men den återkopplar till gamla, nu utdöda kulturväxter och kunskaper. Åsa Sonjasdotter lyfte fram hur dessa kulturväxter, som är resultatet av en lång odlingsdialog mellan människa och växt, är ett levande kulturarv bestående av lika mycket natur som kultur.

I *Fred med jorden*-utställningen, som genomfördes i samarbete med Gotlands konstmuseum, gestaltade Åsa Sonjasdotter dessa kulturväxters tidsepoker från bronsåldern till idag. Utställningen på konstmuseet inkluderade även möjliga, framtida odlingsformer i en komposterbar utställningsarkitektur skapad av konstnären själv. De odlade knölarna och fröerna erbjöds även till försäljning på både Bungemuseet och Gotlands konstmuseum så att publiken kunde bjudas in att förvalta kulturarvet genom att odla dem i sina egna trädgårdar.

Konstnärlig forskning —

i konstnärlig praktik, i akademien och på muséet

I samband med Åsas Sonjasdotter *Fred med jorden* kände vi att vi behövde ta ett grepp om begreppet konstnärlig forskning. Vi organiserade ett

seminarium med titeln *Konstnärlig forskning, i konstnärlig praktik, i akademien och på muséet* som vi genomförde i samarbete med Östergötlands museum med inbjudna gäster, bl. a. Mick Wilson, studierektor på HDK Valands forskningsutbildning.

Under Almedalsveckan arrangerades en föreläsning med kulturjournalisten Ulrika Knutson om Elin Wägner och skriften *Fred med jorden*, utifrån den bok som hon då höll på att färdigställa – "Den besvärliga Elin Wägner".

GÖMDA OCH GLÖMDA RUM 2019–2021

Utifrån samarbetet med Östergötlands museum och den valda tematiken bjöds den litauiska konstnären Augustas Serapinas in att arbeta utifrån Gotlands Museums "gömda och glömda rum". I samarbete med arkeolog Per Widerström utarbetades ett besöksprogram som tog oss till ruiner i Visby, stränder på södra Gotland samt några av Gotlands Museums museigårdar. Det som slutligen kom att fånga konstnärens intresse var gränsdragningarna mellan det som klassificeras som kulturarv, det som kräver ett särskilt omhändertagande av museipersonalen och de föremål och miljöer som existerar utanför museets samlingar.

Att samla eller inte samla?

Augustas Serapinas tankar kring museets arbete och samlingens gränser har han fångat i en skulptur byggd i traditionell standtuneteknik av arbetslaget från Bungemuseet. Detta stängsel är ett levande kulturarv på Gotland och standtunets konstruktion kan även ha använts i försvarssyfte. På Fornsalens gård i Visby (Gotlands Museum) fick denna uråldriga byggteknik ge form åt en fyra meter hög skepnad som svängde sig runt museibyggnaden. Var stängslet ett försvar eller en skulptur? Vilka föremål ska släppas in i museets samlingar? Det sistnämnda är en ständigt aktuell fråga för Gotlands Museums förvärvsgrupp som beslutar i dessa komplexa frågor som väcks till liv genom Augustas Serapinas gestaltning. Vilka har egentligen makten att besluta om vårt gemensamma kulturarv och vad som ska finnas i museernas magasin och utställningar? Vilka föremål ska stanna på den ena eller den andra sidan av "staketet"?

I samband med invigningen av skulpturen *Standtune för Fornsalens gård* arrangerade dåvarande avdelningschefen för samlingar och arkiv, Marika Bogren, seminariet "Att samla eller inte samla?" utifrån teman som väckts under processens gång.

Standtune i 243 delar

Augustas Serapinas skulptur i standtuneteknik förkroppsligar inte enbart gränssättandet i sig – för konstnären var det även viktigt att lyfta fram det immateriella kulturarvet – själva hantverksskunnandet. Samarbetet med arbetslaget på Bungemuseet, en grupp äldre volontärer, blev en väldigt viktig och uppskattad del av Augustas Serapinas standtuneprojekt. Efter avslutad utställning på Fornsalens gård, bestämde sig konstnären för att låna ut sin skulptur till arbetslaget på obestämd framtid. Sedan maj 2023 står den uppmonterad på ängen utanför Bungemuseet med en ny titel – "Standtune i 243 delar". Arbetslaget har rätt att disponera skulpturen så länge de förser den med en skylt där de informerar om upphovsperson. När de inte behöver skulpturen längre så kan de demontera den och återanvända virket.

Gunnar Callén planterar gotländska kulturväxter på Bungemuséet, *Fred med jorden*-projektet, Åsa Sonjasdotter, 2019.

Seminarieret *Konstnärlig forskning: i konstnärlig praktik, inom akademien och på muséet*. I samarbete med Östergötlands museum, Gotlands konstmuseum, 2019.

Utställningsvy *Fred med jorden*, Åsa Sonjasdotter, Gotlands konstmuseum, 2019.

Utställningsvy *Fred med jorden*, Åsa Sonjasdotter, Gotlands konstmuseum, 2019.

Odling av gotländska kulturväxter på Bungemuséet, *Fred med jorden*-projektet, Åsa Sonjasdotter, 2019.

Odling i skottkärror av gotländska kulturväxter, *Fred med jorden*-projektet, Åsa Sonjasdotter, Visby 2019.

Paketering av skörden på Bungemuséet,
Fred med jorden-projektet, Åsa Sonjasdotter,
Visby 2019.

Vernissage *Fred med Jorden*, Åsa
Sonjasdotter, Gotlands konstmuseum,
2019.

Åsa Sonjasdotter
visar utställningen,
Fred med jorden,
Gotlands konstmuseum,
2019.

Odling av gotländska kulturväxter på
Bungemuséet, *Fred med jorden-projektet*,
Åsa Sonjasdotter, 2019.

Paketering av skörden på Bungemuséet,
Fred med jorden-projektet, Åsa Sonjasdotter,
Visby 2019.

Arbetslaget på Bungemuséet bygger Augustas Serapinas *Standtune i 243 delar*, Bungemuséet 2023.

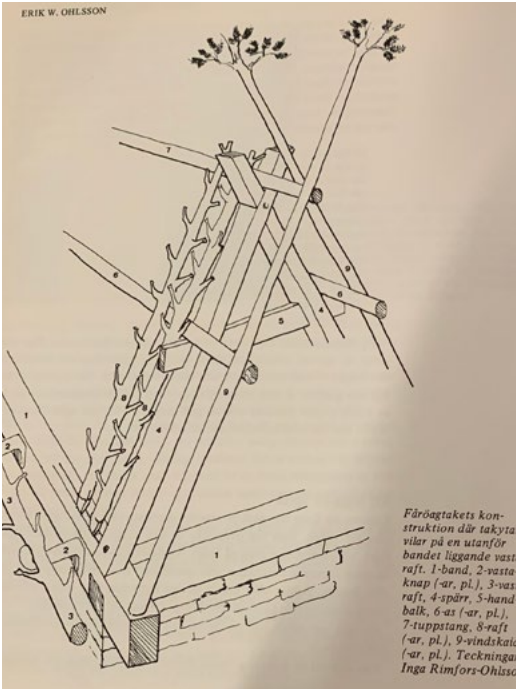

Augustas Serapinas, skiss, *Standtune för Fornsalens gård*, 2021

Augustas Serapinas, Petes museigård, 2021

Researchmaterial, skiss takkonstruktion

Standtune på Bungemuséet, 2022.

Augustas Serapinas, Magasin Visborg, 2019.

Augustas Serapinas, *Standtune i 243 delar*, Bungemuséet 2023.

Arbetslaget från Bungemuséet
bygger Augustas Serapinas skulptur
Standtune för Fornsalens gård, 2021

Augustas Serapinas, *Standtune för
Fornsalens gård*, 2022.

Augustas Serapinas, *Standtune för
Fornsalens gård*, film stillbild, 2021.

Arbetslaget från Bungemuséet
bygger Augustas Serapinas skulptur
Standtune för Fornsalens gård, 2021

GOTLAND'S LITHOLOGICAL SOCIETY 2022–2024

Genom samarbetet med Taru Elfving och Contemporary Art Archipelago bjöd vi in Tuula Närhinen att utforska kulturarvet kring fisk och fiske i Östersjön. Men så snart konstnären trätt in på Fornsalen i Visby tog intresset för fossiler över. Tuula Närhinens konstprojekt kom att fokusera på den gotländska kalkstenen och de cykler av sedimentering och erosion som bygger upp och nöter ner stenarterna på stränderna runt om ön. Som en parallell till denna urtida process var hon även intresserad av kulturen där människor bygger upp och graverar in sina minnen i sten. Även dessa nöts ner och omvandlas till ruiner och runstenar med inskriptioner utsuddade av tidens tand.

För att kunna dela den gotländska naturhistorien och kulturen kopplad till kalksten med andra intresserade konstnärer utanför Gotland har Tuula Närhinen upprättat den digitala plattformen, Gotland's Lithological Society. Här har hon lagt upp sin egen dokumentation av spännande stenar, sediment och fossiler från Gotland bredvid sin egen konstnärliga gestaltning i form av teckningar från den s k Korallatlasen.

Korallatlasen

BAC och Gotlands konstmuseum presenterade Tuula Närhinens utställning *Korallatlasen* i entrén och i trappuppgångarna på Fornsalen i Visby. Korallatlasen är Tuula Närhinens försök att föreställa sig florán på den urtida havsbotten innan den blev fossil. Med utgångspunkt i kalkstensgolvet på Fornsalen har konstnären sparat och tecknat fram konturerna av miljoner år gamla tropiska korallrev genom att kartlägga de fossiler som syns i museets golvplattor. Med sina teckningar lyfter konstnären fram och levandegör en värld, rakt under våra fötter, som vi annars enbart skulle ha lagt märke till om det var inramat av en museimonter. Historien finns runtomkring oss hela tiden – vi behöver kulturen och museerna som förstöringsglas för att kunna se och tolka den i alla dess detaljer.

Viskningar från det förflutna

Tuula Närhinen skapade även workshop-programmet *Viskningar från det förflutna* – en hyllning till runskriften på Gotland. Genom workshoppen gavs ungdomar från Wisbygymnasium möjligheten att avlyssna meddelanden från det förflutna genom att gå på jakt efter runskriften i kyrkorummen på Gotland tillsammans med arkeolog Per Widerström från Gotlands Museum och runexperten Magnus Källström från Riksantikvarieämbetet. Ungdomarna fick även tillfälle att lära sig grunderna i runskrift tillsammans med historielärare Jonas Åberg, och testa att skapa rungraffiti med naturliga ingredienser som kvistar och tallbarr på övergivna kalkstensblock i Visby kyrkoruiner.

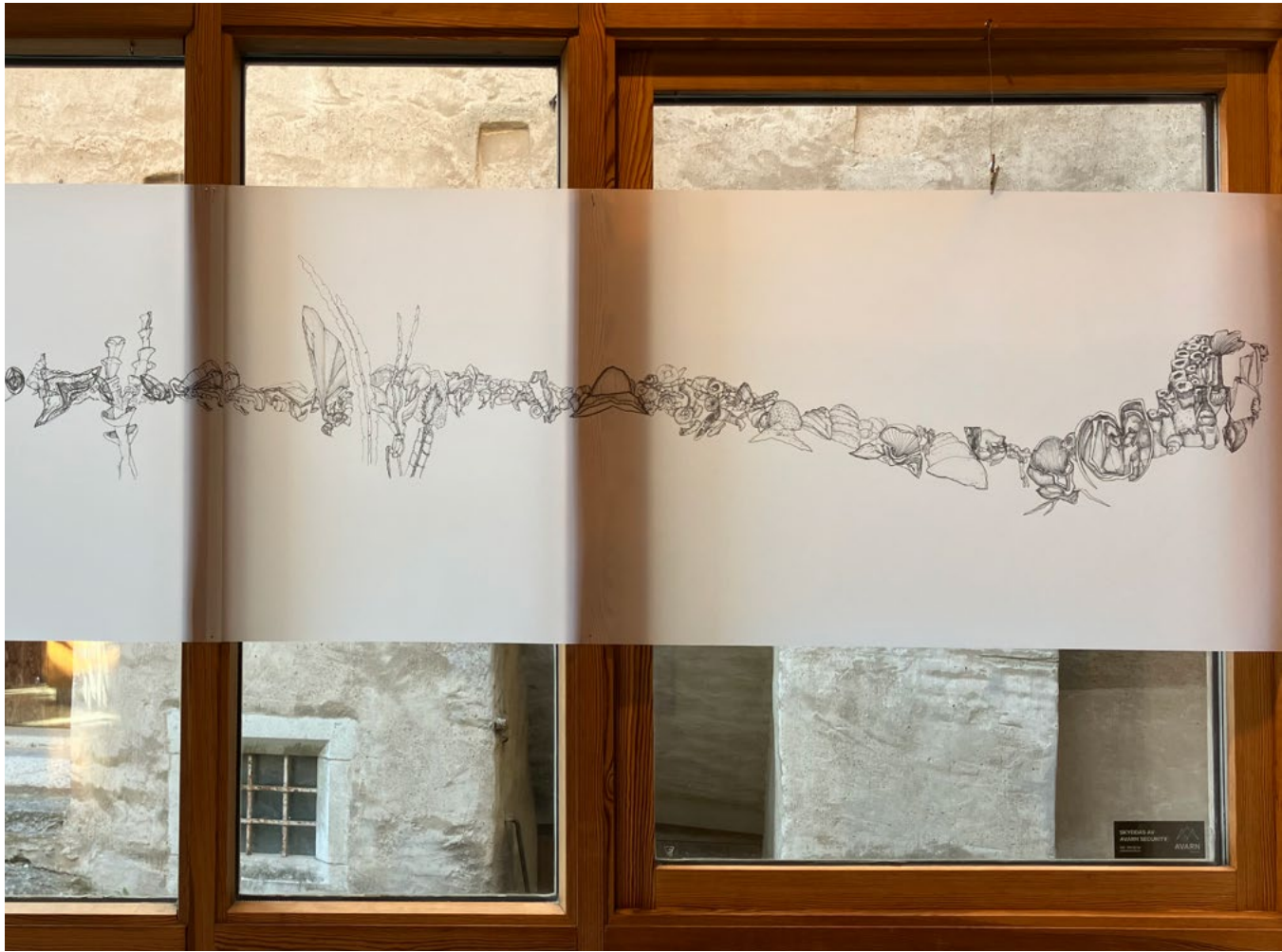
Elever från Wisbygymnasium gör "runjympa" i S:t Hans Ruin i Visby som en del av workshoppen *Viskningar från det förflutna*, 2024.

Elever från Wisbygymnasium skapar runskrift under workshoppen *Viskningar från det förflutna*, 2024.

Magnus Källström från Riksantikvarieämbetet guidar elever från Wisbygymnasium under workshoppen *Viskningar från det förflutna*, 2024.

Korallatlasen, utställningsvy, Tuula Närhinen, Gotlands Museum, 2024.

Tuula Närhinen, reserach Gotland 2023.

Tuula Närhinen research Gotland 2023.

Tuula Närhinen med Per Widerström
Gotlands Museum, på Magasin Visborg, 2022.

Korallatlasen, utställningsvy, Tuula Närhinen, Gotlands Museum, 2024.

KOMMUNIKATION

Konsten i kulturarvet har kommunicerats via både BACs och Gotlands Museums webbsidor, mejlutskick, annonser och sociala medier. Genom samarbetet med riksorganisationen Konstfrämjandet hade vi extra resurser att lägga på förmedlingen av Fred med jorden-projektet. Vi hade då möjlighet att utarbeta en grafisk form för utställningen, odlingarna och förpackning-arna för fröer och knölar vilket skänkte stärkte projektet genom en sammanhängande visuell identitet åt.

Förpackningar för fröer och knölar, *Fred med jorden-projektet*, Åsa Sonjasdotter, 2019

Två närbesläktade utställningar som tar avstamp i det uråldriga. Nu är det dags för skörd på Gotlands konstmuseum.

Hon odlar växternas berättelse

KONST
Utställarna har ett eget
stempel, som vi möter
lärare, konstnärer, och
det mesta konstnären
Åsa Sonjasdotter, som
gillar i sin utställnings-
rätt.

Utställarna har ett eget
stempel, som vi möter
lärare, konstnärer, och
det mesta konstnären
Åsa Sonjasdotter, som
gillar i sin utställnings-
rätt.

Utställarna har ett eget
stempel, som vi möter
lärare, konstnärer, och
det mesta konstnären
Åsa Sonjasdotter, som
gillar i sin utställnings-
rätt.

Åsa Sonjasdotter tror att matvaror måste acceptera en annan

Fröde och Anso

KONST
Det är med konstnären
som med växterna.
Om konstnären inte
skriver till det lägen
skriver konstnären
personliga bilder och
bilder.

KONST
Det är med konstnären
som med växterna.
Om konstnären inte
skriver till det lägen
skriver konstnären
personliga bilder och
bilder.

Utställningen Åsa Sonjasdotter
har ett eget stempel, som vi möter
lärare, konstnärer, och
det mesta konstnären
Åsa Sonjasdotter, som
gillar i sin utställnings-
rätt.

Utställningen Åsa Sonjasdotter
har ett eget stempel, som vi möter
lärare, konstnärer, och
det mesta konstnären
Åsa Sonjasdotter, som
gillar i sin utställnings-
rätt.

Uppslag, Gotlands
Allehanda, 2019.

10

KULTUR KONST

Utställning.

Experimentellt. Hos Åsa Sonjasdotter möts konst och ekologi

"Fred med jorden" Åsa Sonjasdotter

Gotlands konstmuseum. Visas t o m 3/11.

● Kartonger från livsmedelsindus-
trin, sammanpressade till stora ba-
lar och redo för återvinning, utgör
själva grunden för arkitekturen i
Åsa Sonjasdotters utställning "Fred
med jorden" på Gotlands konstmu-
seum. Lämningar av vår matkon-
sumtion, med logotyper från mul-
tinationella livsmedelskedjor som
trängs om utrymmet.

På denna bas presenteras ett
stort urval fotografier, texter och
arkivmaterial från de efterforsk-
ningar Sonjasdotter gjort om tre
numera sällsynta växter på Got-
land: emmervete, kalarpotatis och
bungero. Här finns berättelser
om öns odlingshistoria jämte hand-
gripliga instruktioner om hur du
i dag kan göra din egen maskkom-
post. Här finns skira torkade växter
från museets herbariesamling –
tussåv, myggblomster, klockklung
– numera försvunna på grund av
utdikningar av öns myrar.

Titeln "Fred med jorden" är
hämtad från ett uppdrag som Elisa-

beth Tamm och Elin Wägnér skrev
1940, ett förslag på ett mer hållbart
förhållningssätt till vår jord. Med
andra ord lager av referenser som
öppnar upp mot andra håll än den
globala matproduktionens våld-
samma utvinningsekonomi.

Det som nu visas på museet är bara
en del av ett större, flerårigt projekt
som Sonjasdotter bedriver inom ra-
men för ett konstnärligt forsknings-
residens på Gotlands museum. Där
ingår inte minst olika experiment-
odlingar som konstnären gör i sa-
marbete med en rad personer, bland
annat på Bungemuseet på norra de-
len av ön. Förhoppningen är att re-
sultatet sedan ska spridas till andras
köksträdgårdar och odlingslotter.

Jag tycker om känslan i hela ar-
betet: här finns en mycket konkret
sida, om det så gäller djupdykning-
ar i arkiv eller odling. En öppenhet
snarare än ett enkelspårigt påvi-
sande av det ena eller andra, med
korsvisa överlappningar mellan
olika tider.

Samtidigt är öppenheten också
svagheten i utställningen. Forsk-
ningsresidenset som Åsa Sonjasdot-

Kartonger från livsmedelsindustrin är grunden i Åsa Sonjasdotters utställning "Fred med jorden". Foto: Karl Melander

ter är inbjuden till heter "Konsten
i kulturarvet", och berör alltså po-
litiskt brännande frågor. Texterna
om Gotlands odlingshistoria är
saxade ur olika böcker och fram-
träder som märkligt neutralt redo-
visande. Det blir för vagt och stumt
för att kommunicera en vilja eller
riktning, och för organiserat för att
utgöra ett egensinnigt arkiv.

Jag hade gärna sett en friktion i
materialet, något som gör det möj-
ligt för de inneboende frågorna om
ekologi, samhälle, konst, kulturarv
att ta vägen någonstans.

Men Sonjasdotters arbete är ett
intressant uttryck för en växande
rörelse inom konst och kultur, där
ekologi och jordbruk står i centrum

för både praktiska experiment och
undersökningar av narrativ inom
de olika fälten.

Utställningen i sig är dessutom
återvinningsbar. Materialanvänd-
ningen inom konstfältet är en sten
som få vågat lyfta på än.

Milou Allersholm
kultur@dn.se

Recension Dagens
Nyheter, 2019.

Inslag Radio P4
Gotland, 2019.

Subject: BAC News October 2024

From: "BAC" <news@news.balticartcenter.com>

Date: 2024-10-08, 14:37

To: "Anna Norberg" <canna@balticartcenter.com>

BAC

No images? Open in browser
Scroll down for english version

Tuula Närhinen, The Reef Atlas, 2004.

Korallatlaset av Tuula Närhinen

Utställning på Gotlands museum, Strandgatan 14, Visby
Vernissage med konstnären närvarande 19 oktober, 13:00-15:00
Utställningen är öppen 20 oktober- 26 januari, 11:00-16:00
dagligen.

sverigesradio

Start Nyheter Poddar & program Direkt Min sida Mer

P4 Gotland

P4 program A-Ö

Tablå

Låtlistor

Arkiv

Om...

Tipsa!

Den nya skulpturen på Fornsalens innergård i Visby är inspirerad av standtunet. Foto: Jacob Wesley/Sveriges Radio

KULTUR

Skulptur inspirerad av standtunet tar form på Fornsalens gård

1:30 min Min sida Dela

Publicerat torsdag 23 september kl 20.00

- En tolv meter lång och fyra meter hög skulptur tar just nu form på Fornsalens innergård i Visby.
- Det är den litauiska konstnären Augustas Serapinas som hämtat inspiration det gotlände skulpturen, en typ av inhägnad.

LÄRDOMAR

Avslutningsseminarium

Som en avslutning på Konsten i kulturarvet bjöd BAC och Gotlands Museum in till ett halvdagsseminarium med projektpartners, kollegor och inbjudna gäster för att kontextualisera Konsten i kulturarvet i relation till andra projekt med liknande syften. Tanken var även att få chansen att samlas och reflektera över mötet mellan samtidskonst och kulturarv - vad det tillför och hur vi kan arbeta vidare. Davor Abazovic, producent på Art Inside Out, presenterade deras ambulerande residensverksamhet i Region Halland som utvecklas i nära dialog med regionens kommuner, platser och kulturarv. Från Gotland kom även konstnären Birthe Jörgensen, ordförande för Konstfrämjandet Gotland. Hon presenterade distriktets första stora projekt, I Din Tid, en konstutställning på och längs med museijärnvägen mellan Dalhem och Roma som genomfördes i samarbete med Gotlands konstmuseum.

Reflektion och utvärdering

Vi avslutade seminariet med en workshop där deltagarna delades in i fyra grupper med kollegor som arbetade inom samma område och som ombads att svara på frågorna:

Hur kan samarbeten mellan konst, kultur och kulturarvsinstitutioner tillgängliggöra och aktualisera kulturarvet?

Vilka metoder, samarbeten eller teman skulle du vilja vidareutveckla?

En workshopgrupp bestod av kollegorna på Gotlands Museum, en annan av medarbetare på kulturenheten på Region Gotland, en tredje av de deltagande konstorganisationerna BAC, Art Inside Out och Konstfrämjandet. Den fjärde gruppen bestod av personer med utifrånperspektiv: en lokal journalist Eva Sjöstrand, en lokal konstnär Torbjörn Limé och Sophie Jonasson utvecklare från Riksantikvarieämbetet.

Nya perspektiv, nya publik och nya platser

Gruppen medarbetare från Gotlands Museum bestod av arbetsgruppen för Konsten i Kulturarvet: Johanna Pietikäinen Kidvall, Avdelningschef för samlingar och arkiv, Arkeolog Per Widerström och Angelica Blomhage, Verksamhetsledare Gotlands konstmuseum. Vidare deltog Museichef Jenny Westfält och Form- och slöjdutvecklare Annica Doms. I denna grupp konstaterades att Konsten i kulturarvet givit dem helt nya perspektiv och tillfälle till reflektion över kulturarvet. Att projektet skapat möjlighet att nå ut till en bredare publik och att det kommunicerat forskning och kunskap med nya metoder. Delar av projektet har dessutom lyckats ge hantverkskunnandet nya uttryck.

Konstnärlig gestaltning av kulturarvet

Medarbetarna från Gotlands Museum ville gärna vidareutveckla arbetet genom att inkludera moderna kulturarv – till exempel modernismen på Gotland. Man var också intresserade av att använda konstnärliga metoder för att ringa in och lyfta fram kulturarv som man inte normalt förknippar

Avslutningsseminarium Konsten i kulturarvet, Gotlands Museum, 2024.

med Gotland som till exempel postindustriella och förorenade platser. Gruppen konstaterade att Gotlands Museum har resurser och platser för att fortsätta med konstnärlig gestaltning av kulturarvet.

Utveckla dialog

Gruppen av medarbetare från Region Gotland bestod av Berit Ångman Svedjemo, Intendent offentlig konst, Hanna Wärff Radhe Kultursamordnare, Eva Szentivanyi Verksamhetsledare Konst Form Gotland och Moa Candil Litteraturutvecklare. Gruppen såg stora möjligheter i att lyfta in metoder från Konsten i kulturarvet i stadsutveckling och arbetet med offentlig konst och gestaltad livsmiljö. Att projekt som dessa utvecklar dialog mellan olika verksamheter, fält och kompetenser. Gruppen tyckte att det vore intressant att få in konstnärer i regionens processer med utvecklingsfrågor inför Vision 2040 samt i regionens beredskapsplan. Man ville även se en utveckling där flera konstområden inkluderades – till exempel litteratur, dans och performance.

Konstnärer + föreningslivet = professionalitet + engagemang

I gruppen av konstorganisationer som deltog lyftes betydelsen av samarbete med föreningslivet och på vilka vis dessa parter behöver varandra. Professionaliseringen av konstutbildningarna skapar unga konstnärer som behöver det ideella för att lära sig om självorganisering, att lita till sin intuition och sina egna krafter. Flera i gruppen lyfte erfarenheten av att det ideella föreningslivet ofta efterfrågar det professionella, förnyelse, experimentlusta och lekfullhet.

Balansen mellan att bevara och utveckla kulturarvet

Flera såg möjligheter i att arbeta med att uppmärksamma och bidra till vitaliseringen av ”skröpliga” föreningar och ”skröpliga” platser där man kan låta gemensamma processer utveckla arbetet. Även här fanns ett stort intresse för att lyfta perifera och industriella platser kulturarv. Föreningar kan ofta vara sugna på att testa något nytt. Utmaningen i dessa samarbeten är att hitta balansen mellan att bevara och utveckla kulturarvet.

Utifrånperspektiv

I gruppen med utifrånperspektiv poängterades vikten av det långsiktiga arbetet – att inte bara dimpa ner. Att ha en blick för kontexten. Att organisationer som BAC – trots sin internationella profil kunde spela en viktig roll i lokalsamhället där man kan låta projekt ta avstamp i det lokala. Det fanns tankar och idéer om hur man kan kunde göra nedslag i det lokala i relation till Friluftsföreningen eller Hembygdsgårdarna.

Var ligger Arn begravnen?

En annan intressant reflektion gällde fikionaliseringen av kulturarvet, hur populärkultur suddar ut gränserna mellan historisk verklighet och fiktion och hur det kan påverka vår syn på kulturarvet. Fiktionens genomslag säger något om vilken roll den personliga berättelsen och känslor kan spela i kommunicerandet av kulturarvet.

Avslutningsseminarium Konsten i kulturarvet, Gotlands Museum, 2024.

Om BAC

Baltic Art Center - BAC är ett av Sveriges mest profilerade residens baserat på Gotland sedan 2001. Vi är en internationellt etablerad mötesplats i Östersjöregionen, som kopplar samman konstnärer och organisationer från hela världen. Som konstnärligt residens ger BAC konstnärer tid, utrymme och resurser för att arbeta individuellt eller tillsammans med andra, för att utveckla nya idéer och konstprojekt.

BAC är en småskalig och dynamisk konstinstitution med kontor och gästlägenhet i hjärtat av Visby, en medeltida stad på UNESCO:s världsarvslista. Vi är en flexibel organisation som stödjer den konstnärliga processen och skräddarsyr vårt arbetssätt efter specifika konstprojekt. Vi bjuder in konstnärerna att använda hela ön som en utvidgad ateljé för att utforska och knyta kontakter med olika platser och lokala gemenskaper. Tillsammans med konstnärer och kreativa yrkesverksamma arbetar vi med att utveckla, producera och presentera banbrytande konstnärliga projekt i samarbete med lokala och internationella partners som delar vårt engagemang för ett hållbart samhälle.

Om Gotlands Museum

Gotlands Museum tillgängliggör Gotlands konst, historia samt natur- och kulturarv för gotlänningar och besökare från hela världen. Museet grundades 1875 av Föreningen Gotlands fornvänner med initiativtagaren Pehr Arvid Säre i spetsen. I dag består Gotlands Museum av Fornsalen, Gotlands konstmuseum, Visby ruiner samt museigårdarna Norrbys, Kattlunds och Petes och en samling omfattande omkring 500 000 föremål.

Museet har också ett publikt arkiv och bibliotek, Svahnströmska rummet, föremålssamlingar i Magasin Visborg samt en kulturmiljöavdelning för arkeologi och byggnadsvård. Fornsalens förlag ger ut litteratur inom museets olika ämnesområden, alltid med en koppling till Gotland. Gotlands Museum är en ideell förening och ägs av Föreningen Gotlands Fornvänner. Gotlands Museum är ett av Sveriges 24 läns museer som får bidrag av stat och region.

Konsten i kulturarvet

– ett konstnärligt forskningsresidens på Gotlands Museum 2017–2024

Baltic Art Center:

Helena Selder, konstnärlig ledare
Anna Norberg, platschef

Gotlands Museum:

Jenny Westfält, Museichef
Johanna Pietikäinen Kidvall, Avdelningschef samlingar och arkiv
Per Widerström, Arkeolog
Angelica Blomhage, Verksamhetsledare Gotlands konstmuseum
Ninni Gahnström, Marknadschef
Kerstin Klint, Kommunikatör
Susanne Thedéen, Museichef t o m 2021
Marika Bogren, Avdelningschef samlingar och arkiv t o m 2021
Birgitta Zerpe, Avdelningschef för samlingar och arkiv t o m 2019

Konstnärer:

Åsa Sonjasdotter
Augustas Serapinas
Tuula Närhinen

Grafisk form:

Konst & Teknik

Foto:

Kalle Melander, Mikael Marmont, BAC och konstnärerna

Stöd:

Kulturrådet, Gotlands Museum, Gotlands konstmuseum och Konstfrämjandet

Tack till:

Lars Kellström, Avdelningschef fastigheter & utställningsteknik
Lisen Johansson, Samlings- och utställningstekniker
Ulrika Ridbäck, Naturantikvarie Gotlands Museum
Anneli Adolfsson, Verksamhetsansvarig Butik & besök
Arbetslaget på Bungemuseet
Gunnar Callén, Bungemuseet
Kristen Hafdel och Raphael Dintzner

Utställningar

Fred med Jorden, Åsa Sonjasdotter
19.06.19 – 03.11.19
Standtune för Fornsalens gård, Augustas Serapinas
01.10.21 – 13.03.22
Standtune i 243 delar, Augustast Serapinas
Bungemusee, Maj 2023
Korallatlasen, Tuula Närhinen
19.10.24 – 26.01.25

Program

Fred med jorden, Föreläsning med Ulrika Knutson
Gotlands Konstmuseum Augusti 16.08.19
Konstnärlig forskning: i konstnärlig praktik, inom akademien och på muséet.
Seminarium med Åsa Sonjasdotter, Mick Wilson, Per Nilsson, Melanie Klein och Johan Tirén.
Gotlands konstmuseum 19.09.19
Att samla eller inte samla – det är frågan?, Seminarium med Marika Bogren
Gotlands Museum 04.19.21
Viskningar från det förflutna
Två-dagars workshop av Tuula Närhinen, Magnus Källgren och
Per Widerström i samarbete med Visby gymnasium.
16.10.24 – 17.10.24

Gotlands
Museum

BAC